

Höjt tak för avgift enligt socialtjänstlagen

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 22 oktober 2015 att ge socialutskottet möjlighet att yttra sig över regeringens proposition 2015/16:1 utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner punkt 2 med förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) och motioner med anknytning till förslaget. Socialutskottet överlämnar, under förutsättning av finansutskottets medgivande, ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden 2015/16, nämligen motionerna 2015/16:2510 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 6, 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 25, 2015/16:3088 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 och 2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 4.

Socialutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens lagförslag och avstyrker motionerna.

I ärendet finns en avvikande mening (M, SD, C, KD)

Utskottets överväganden

Gällande rätt

Enligt 8 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL får kommunen ta ut skäligen avgifter enligt grunder som kommunen bestämmer, bl.a. för hemtjänst och dagverksamhet samt särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen. Avgifterna får inte överskrida kommunens självkostnader. Kommunen får också ta ut avgifter för sjukvård som kommunen tillhandahåller enligt 26 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), förkortad HSL.

I 8 kap. 5 § SoL regleras högkostnadsskyddet för dessa avgifter.

Propositionen

Regeringen föreslår att den enskildes avgifter för

- hemtjänst och dagverksamhet, tillsammans med avgifter för den sjukvård som kommunen tillhandahåller enligt 26 § HSL ska ändras från högst en tolfedel av 0,48 gånger prisbasbeloppet till högst en tolfedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet
- bostad i särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen ska ändras från högst en tolfedel av 0,50 gånger prisbasbeloppet till högst en tolfedel av 0,5539 gånger prisbasbeloppet.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016, vilket enligt regeringen lämnar tillräcklig hänsyn till kommunernas planeringsförutsättningar.

Den föreslagna höjningen av takbeloppen i högkostnadsskyddet innebär enligt regeringen att takbeloppen för hemtjänst och dagverksamhet tillsammans med avgifter för sådan sjukvård som kommunen tillhandahåller enligt 26 § HSL respektive för särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen höjs med 211 respektive 190 kronor per månad fr.o.m. den 1 juli 2016. Eftersom kommunernas möjligheter till avgiftsuttag ökar föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2016, i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen, att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning minskas med 74 miljoner kronor 2016 (halvårsvis). Förslaget innebär visserligen att kommunernas möjlighet till avgiftsuttag ökar, men regeringen påpekar att kommunerna kan komma att välja olika lösningar och bedömer därför att förslaget inte inskränker den kommunala självstyrelsen.

Regeringen konstaterar att dess äldrepolitik rymmer bl.a. en omfattande ekonomisk satsning på stärkt bemanning i äldreomsorgen. Genom den föreslagna höjningen av avgiftstaket för avgift för hemtjänst och den samtidigt föreslagna minskningen av det generella statsbidraget skapas enligt regeringen ett delbidrag till finansieringen av denna satsning. Förslaget bidrar också till att motverka en genom åren minskande grad av finansiering via avgifter för

hemtjänst. För tio år sedan täckte hemtjänstavgifterna ca 5 procent av kommunernas kostnader för hemtjänst och 2012 var dessas bidrag till kostnadstäckning under 4 procent. Kommunernas uttag av andra avgifter som inte omfattas av bestämmelserna om högkostnadsskydd har under samma tid ökat.

När det gäller konsekvenserna för enskilda personer konstaterar regeringen att den föreslagna ökningen av hemtjänstavgifterna till följd av höjt avgiftstak kan vara större än ökningen av den disponibla inkomsten efter höjt grundavdrag och höjda eller i vissa fall sänkta pensioner. Detta är fallet för knappt 30 000 individer. Merparten av pensionärerna, ca 1,9 miljoner individer, får enligt regeringen en ökning av den disponibla inkomsten även efter betald hemtjänstavgift.

Motionerna

I motion 2015/16:3088 av Ulf KristerSSon m.fl. (M) begärs i yrkande 2 att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453) om höjt högkostnadsskydd inom äldreomsorgen.

I partimotion 2015/16:3225 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om högkostnadsskyddet i äldreomsorgen. Motionärerna säger i motionen nej till regeringens höjning av högkostnadsskyddet inom äldreomsorgen. Liknande yrkanden finns i motionerna 2015/16:2568 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 25 och 2015/16:2510 av Roland Utbult m.fl. (KD) yrkande 6.

Utskottets ställningstagande

Socialutskottet noterar att graden av finansiering via avgifter under en längre tid har minskat när det gäller hemtjänsten och delar regeringens uppfattning att kommunerna bör ges möjlighet att öka avgiftsfinansieringen för bl.a. hemtjänsten genom att avgiftstaket höjs på det sätt som regeringen föreslår. Socialutskottet, som utgår från att regeringen kommer att följa upp konsekvenserna av höjt tak för dessa avgifter, ställer sig alltså bakom regeringens förslag och föreslår att finansutskottet tillstyrker det och avstyrker motionerna.

Stockholm den 19 november 2015

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Cecilia Widegren (M), Lennart Axelsson (S), Margareta B Kjellin (M), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Mikael Dahlqvist (S), Jan Lindholm (MP), Amir Adan (M), Kristina Nilsson (S), Carina Herrstedt (SD), Barbro Westerholm (FP), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Sofia Fölster (M) och Staffan Danielsson (C).

Avvikande mening

Höjt tak för avgift enligt socialtjänstlagen (M, SD, C, KD)

Emma Henriksson (KD), Cecilia Widegren (M), Margareta B Kjellin (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Carina Herrstedt (SD), Sofia Fölster (M) och Staffan Danielsson (C) anför:

Vi anser att äldreomsorgen behöver stärkas på olika sätt och anser att det är anmärkningsvärt att regeringen nu föreslår en höjning av maxtaxan i hemtjänsten. En sådan höjning kan medföra att många äldre med hemtjänst inte kommer att ha råd med den hjälp de behöver och en höjning kommer att drabba främst de äldre som har störst behov. Äldre människor som behöver stöd i hemmet måste kunna känna sig trygga med att de kan få den hjälp de har behov av.

Mot bakgrund av ovanstående avvisar vi regeringens förslag om att höja taket för avgifter för bl.a. hemtjänst, och finansutskottet bör därför tillstyrka motion 2015/16:3088 (M) yrkande 2 och avstyrka regeringens förslag. Därmed får motionerna 2015/16:2510 (KD) yrkande 6, 2015/16:2568 (KD) yrkande 25 och 2015/16:3225 (M) yrkande 4 anses i huvudsak tillgodosedda och finansutskottet bör avstyrka dem.